

HAUSJÄRVEN KUNNAN HANKINTAOHJEET

Kunnanhallitus hyväksynyt 15.6.2010 (230 §)

1. HANKINTAOHJEIDEN SOVELTAMINEN

2. TOIMINTAOHJE

2.1. Yleistä

2.2. Hankintaohjeen tavoite

2.3. Hankintojen ohjaus ja organisointi

2.4. Hankintojen kilpailutus, hyväksymisrajat ja valtuudet

2.4.1. Lähtökohdat

2.4.2. Tavarahankinnat

2.4.3. Palveluhankinnat

2.4.4. Poikkeuksia

2.5. Hankintojen valmistelun tarkistuslista

2.6. Käsitelmämääritelmät

3. HANKINTAPROSESSI

3.1. Yleistä

3.2. Hankintamenettelyt

3.2.1. Hankintamuodot alle kansallisen kynnyсарvon hankinnoissa

3.2.2. Hankintamuodot yli kansallisen kynnyсарvon hankinnoissa, mutta EU-kynnyсарvon alittavissa hankinnoissa

3.2.3. Hankintamuodot EU-kynnyсарvon ylittävissä hankinnoissa

3.3. Hankinnoista ilmoittaminen kynnyсарvon ylittävissä hankinnoissa

3.3.1. Ilmoittamisen edellytykset

3.3.2. Ennakkoilmoitus / kausi-ilmoitus

3.3.3. Hankintailmoitus

3.3.4. Jälki-ilmoitus

3.4. Tarjousmenettely

3.4.1. Tarjousten pyytämisen yleiset periaatteet

3.4.2. Tarjouspyynnön sisältö

3.4.3. Valintaperusteiden asettaminen

3.4.4. Määräajat

3.4.5. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta (kelpoisuus)

3.4.6. Tarjousten vastaanotto ja avaaminen

3.4.7. Tarjousten hylkääminen

3.4.8. Tarjousten arviointi ja toimittajien valinta

3.4.9. Hankintapäätöksen pöytäkirjaus ja hankintaoikaisu

3.5. Sopimusmenettely

3.5.1. Sopimuksen tai tilauksen tekeminen

3.5.2. Ennakot

3.5.3. Vakuudet

3.5.4. Tavarain vastaanotto ja hyväksyminen

3.6. Erinäiset määräykset

3.6.1. Esteellisyys ja kilpailuneutraalisuus

3.6.2. Asiakirjojen julkisuus ja salassapito

3.6.3. Oikeusturvakeinot

4. HANKINTAOHJEEN VOIMAANTULO

LIITTEET

1. Atk- ja tavarahankintojen hankintaprosessi Hausjärven kunnan ja RHL-Data Oy:n kesken

2. Tarjousten käsittely

3. Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeita energiatehokkuuden huomioon ottamiseksi julkisissa hankinnoissa

1. HANKINTAOHJEIDEN SOVELTAMINEN

Sen lisäksi, mitä hankintalaissa (laki julkisista hankinnoista) ja sitä täydentävissä säädöksissä, kuntalaissa ja hallintolaissa säädetään sekä kaupungin talousohjeissa määrätään, noudatetaan kunnan ja kuntakonserniin kuuluvien hankintayksiköiden hankinnoissa näitä ohjeita.

Hankintalain tarkoittamilla hankinnoilla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä.

Ohjeessa ei käsitellä teknisten peruspalveluiden (vesi, energia, postipalvelut, liikenne) ylläpidosta vastaavien hankintayksiköiden kilpailuttamisvelvoitteita, joista on säädetty toimialaa koskevassa erityisalojen hankintalaissa. Hankintoja koskevat keskeiset perusvelvoitteet ovat kuitenkin yhtenäiset eri toimialoilla ja koskevat täten myös teknisiä peruspalveluita.

2. TOIMINTAOHJE

2.1. Yleistä

Hankintaohjeeseen on koottu lakia täydentäviä hankintaprosessia ohjaavia käytännön toimintaohjeita. Keskeiset käsitteet ja periaatteet on pyritty esittämään selkokielellä yhdenmukaisesti hankintalain säännösten periaatteiden kanssa.

2.2. Hankintaohjeen tavoite

Hankintaohjeen tavoitteena on ohjata kilpailuttamisen avulla tekemään kokonaistaloudellisesti edullisimpia (= taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus) hankintoja mahdollisimman joustavilla, teknisesti moderneilla ja yksinkertaisilla prosesseilla.

Hankinnoissa on otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan kestävä kehitys ja hankintojen ekologisuus, kuten tuotteiden ja niiden pakkausmateriaalien ympäristövaikutukset ja -kuormitukset sekä kierrätysmahdollisuudet tavarain tai rakennusmateriaalin elinkaaren aikana. Lisäksi hankinnoissa pyritään huomioimaan työ- ja elinkeinoministeriön ohjeet energiatehokkuuden huomioon ottamiseksi julkisissa hankinnoissa (liite 3).

2.3. Hankintojen ohjaus ja organisointi

Hankintoja ohjaa ja koordinoi Hausjärven kunnan taloustoimi.

Yhteisesti hankittavaksi määrätyt hankinnat toteutetaan keskitetysti palvelukuvauksen mukaisesti. Yhteishankinnalla hankittavista tavaroista päättää kunnanhallitus, ellei johtosäännöllä ole toisin määrätty.

Keskitetyt tavarahankinnat ja tietotekniikan laitteet ja ohjelmistot sekä tietoliikennepalvelut kilpailuttaa keskitetysti RHL-Data Oy yhteistyössä ao. hallintokunnan kanssa (ks. tarkemmin atk- ja tavarahankintojen hankintaprosessi Hausjärven kunnan ja RHL-Data Oy:n kesken (liite 1).

Palveluhankinnat hoitaa kukin hallintokunta itse. RHL-Data Oy avustaa tarvittaessa hallintokuntia palveluhankinnoissa seuraavin periaattein:

- tarjouspyyntöjen tarkastamisessa ja laatimisessa
- eri vaatimusten ja kriteerien määrittelyssä
- vertailussa
- hankintapäätöksien laadinnassa

Seudun yhteisissä tavarahankinnoissa noudatetaan osakkaiden kanssa solmittua palvelusopimusta.

Kuntien yhteishankintayksikön Kuntahankinnat Oy:n käyttäminen hankinnoissa on mahdollista, jos ao. hallintokunta ja RHL-Data Oy arvioivat sen taloudellisesti ja laadullisesti perustelluksi.

2.4. Hankintojen kilpailutus, hyväksymisrajat ja valtuudet

2.4.1. Lähtökohdat

Seuraavista hankinnoista on tehtävä hankintalain mukainen hankintailmoitus HILMA-portaaliin sekä hankintalain mukainen kilpailutus ja päätös:

- yli 30.000 euron (alv 0 %) tavara- ja palveluhankinnat
- yli 100.000 euron sosiaali- ja terveystalouden palveluhankinnat
- yli 150.000 euron rakennusurakat

Hankintaa ei saa säädöksissä tai ohjeissa olevien kynnys- tai raja-arvojen alittamiseksi pilkkoa pienempiin osiin.

2.4.2. Tavara- ja atk-hankintojen kilpailuttaminen ratkaisu- ja hyväksymisvaltuudet

Tavarahankinnalla tarkoitetaan raaka- ja tarveaineiden, puolivalmisteiden sekä valmiiden ja tilauksesta valmistettujen tavaroiden ostamista, vuokraamista tai leasing-vuokraamista.

ATK-hankinnalla tarkoitetaan tietoteknisten laitteiden ja ohjelmistojen sekä palveluiden ostamista, vuokraamista tai leasing-vuokraamista.

Ratkaisu- / hyväksymisvaltuudet:

- TOIMIALAJOHTAJA/PALVELUKESKUKSEN JOHTAJA: Alle 100.000 euron (alv 0 %) tavarahankinnat ja vuosisopimukset kunnan hankintaohjeiden mukaisesti kilpailutettuna (ks. tarkemmin hankintaohjeen kohta 3.2.1.).
- KUNNANHALLITUS (palvelukeskusten osalta) tai LAUTAKUNTA (toimialallaan): Yli 100.000 euron (alv 0 %) tavarahankinnat ja vuosisopimukset hankintalain mukaisesti kilpailutettuna.
- TOIMINTAYKSIKÖN VASTUUHENKILÖ sekä teknisen toimen TYÖNJOHTAJA: alle 30.000 euron (alv 0 %) tavarahankinnat kunnan hankintaohjeiden mukaisesti kilpailutettuna.

2.4.3. Palveluhankintojen kilpailuttaminen, ratkaisu- ja hyväksymisvaltuudet

Kukin hallintokunta hoitaa itse hankintalain mukaisen kilpailutuksen omien palveluhankintojensa osalta seuraavasti:

Ratkaisu- / hyväksymisvaltuudet:

- TOIMIALAJOHTAJA/PALVELUKESKUKSEN JOHTAJA: Alle 150.000 euron (alv 0 %) palveluhankinnat kunnan hankintaohjeiden mukaisesti kilpailutettuna (ks. tarkemmin hankintaohjeen kohta 3.2.1.).
- KUNNANHALLITUS/LAUTAKUNTA: Yli 150.000 euron (alv 0 %) palveluhankinnat hankintalain mukaisesti kilpailutettuna.
- TOIMINTAYKSIKÖN VASTUUHENKILÖ sekä teknisen toimen TYÖNJOHTAJA: alle 30.000 euron (alv 0%) palveluhankinnat kunnan hankintaohjeiden mukaisesti kilpailutettuna.

2.4.4. Poikkeuksia

- Rakennusurakoista ja sähkön hankinnoista päättää tekninen toimi / tekninen lautakunta.
- Joukkoliikenteen, puhelin-, perintä- ja vakuutuspalveluiden hankinnoista päättää kunnanhallitus.

2.5. Hankintojen valmistelun tarkistuslista

Ennen hankinnan aloittamista on hyvä varmistaa, että:

1. hankinta perustuu välttämättömään tarpeeseen ja että ostetaan tarpeeseen nähdyn tarkoituksenmukaista laatua ja mallia
2. hankinta on laillinen ja liittyy yksikön tehtäviin
3. hankinnalle on suunnitelmassa määräraha,
4. hankinnan toteutuksen osalta on etukäteen tehty ratkaisu:
 - oma työ, osto vai vuokraus
 - yksin, yhteistyössä tai toimeksiantona
 - suora hankinta vai kilpailutus
 - kilpailuttaessa käytettävä hankintamenettely ja hankintoihin kuluva aika: mm. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa määräaika tarjousten vastaanottamiselle on 52 päivää
 - hankinnan ilmoittamiskanava, ilmoitus julkisten hankintojen ilmoitusjärjestelmään Hilmaan ja kunnan nettisivuille
 - kansallisissa hankinnoissa tarjouspyynnön saajien määrä, jos saajien määrää rajoitetaan
 - tehdäänkö kertahankinta, vuositarjous vai puitesopimus
 - valitaanko yksi vai useampi toimittaja
 - kuinka pitkä on sopimuskausi
 - mikä on kilpailutettava kokonaisuus
 - riskit

2.6. Käsitelmät

1. Hankinta:

Tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä vastiketta vastaan

2. Hankintayksikkö

Hankintalaissa määritelty toimija (tilaaja), jonka tulee hankinnoissaan noudattaa hankintalakiä. Hankintayksikkö on hankinnan suorittava organisaatio, jota edustaa kunnan toimielin tai viranhaltija. Hankintayksikkö tai siihen kuuluva organisaatio toimii hankinnassa tilaajana.

3. Ehdokas

Toimittaja, jolta on pyydetty tarjous tai joka on pyytänyt saada osallistua tarjouskilpailuun

4. Tarjoaja

Toimittaja, joka tekee tarjouksen sekä sitoutuu vastaamaan tavarantoimituksesta, palvelun tuottamisesta ja rakentamisesta

5. Toimittaja

Tavarantoimittaja, palvelun tuottaja tai urakoitsija

6. Ostaja

Hankinnan tai ostotapahtuman käytännön toteuttaja tilaajan edustajana

7. Hankintasopimus

Osapuolten yhtäpitävä tahdonilmaisu hankinnasta ja sen ehdoista

8. Tavarahankintasopimus

Sopimus, joka koskee tavaran ostoa, vuokraamista, leasing-vuokraamista, puitesopimuksella tai osamaksulla hankkimista osto-optioin tai ilman niitä. Sopimus voi lisäksi koskea toimitukseen sisältyvää kokoamis- ja asennustyötä.

9. Palveluhankintasopimus

Sopimus, joka koskee pääosin palvelun ostoa

10. Urakkasopimus

Sopimus, joka koskee rakennustyön suorittamista pääasiassa rakennuskohteessa

11. Puitesopimus

Sopimus, joka tehdään yhden tai useamman tavaran- tai palvelutoimittajan kanssa ja jossa sovitaan tietyn ajan kuluessa tehtäviin hankintoihin sovellettavista hinnoista, määrästä tai muista ehdoista

12. Puitejärjestely

Puitesopimusta muistuttava hankintalaissa mainittu erityisjärjestely hankinnan toteuttamiseksi

13. Hankintaohjelma

Hankinnassa mahdollisesti käytettävä asiakirja, jossa määritellään tehtävään hankintaan liittyvät, tarjouspyyntöä täydentävät määräykset

14. Hankintakilpailu

Hankintaprosessin näkyvä vaihe, jolla hankintayksikkö pyrkii tarjouspyynnöin löytämään edullisimman toimittajan

15. Suunnittelukilpailu

Menettely, jossa hankintayksikkö voi hankkia suunnitelman tai mallin ja jonka erityinen tuomaristo valitsee kilpailun perusteella

16. Suunnitteluhankinta

Suunnittelutehtävän toteuttamiseksi suoritettava palveluhankinta ilman tuomariston käyttämistä

17. Urakkakilpailu

Menettely, jossa hankintayksikkö pyrkii löytämään edullisimman rakennustyön toteuttajan

18. Rakennusurakka

Sellainen talonrakennus tai muu rakennustyö, joka muodostaa taloudellisen tai teknisen kokonaisuuden

19. Avoin menettely

Hankintamenettely, jossa kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen

20. Rajoitettu menettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö pyytää tarjouksen valitsemiltaan ehdokkailta eli rajoitetulta määrältä ehdokkaita

21. Neuvottelumenettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö neuvottelee yhden tai useamman toimittajan kanssa sopimuksen ehdoista

22. Kilpailullinen neuvottelumenettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö neuvottelumenettelyä muistuttavalla tavalla eri vaiheiden kautta valitsee hankkeen toteuttajan ja neuvottelee sopimusehdot

23. Suora menettely

Hankintamenettely, jossa hankinta tehdään yhdeltä toimittajalta, ilman tarjouskilpailua

24. Osallistumishakemus.

Hakemus, jolla ehdokas (yritys ym.) pyytää saada osallistua tarjouskilpailuun

25. Kynnysarvo

Hankintalaissa ilmenevä ilmoitusvelvollisuuden vähimmäisraja. Laissa tunnetaan sekä kansallinen kynnysarvo että EU-kynnysarvo. Näiden arvojen ylittävissä hankinnoissa noudatetaan hankintalaissa säädettyjä yksityiskohtaisia määräyksiä

26. Ennakoilmoitus / kausi-ilmoitus:

Ilmoitus tulevan vuoden aikana suunnitelluista, määrätyn kynnysarvon ylittävistä hankinnoista

27. Hankintailmoitus

Ilmoitus, jolla annetaan mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuun (osallistumishakemukset)

28. Jälki-ilmoitus

Hankintasopimuksen jälkeinen ilmoitus voittaneesta tarjouksesta

29. Tilastoilmoitus

Kauppa- ja teollisuusministeriön ohjeiden mukainen määräaikainen ilmoitus hankintojen lukumäärästä ja arvosta.

30. Tuoteryhmä:

Euroopan yhteisöjen tilastollisen tuotenimikkeistön (CPA-CPV) mukainen ryhmittely

31. Tekninen eritelmä:

Yhdenmukaistettu tai tunnustettu standardi tai eurooppalainen tekninen hyväksyntä

32. Toimittajarekisteri

Hankintayksikön tai muiden hankintayksiköiden tai yhteisöjen ylläpitämä rekisteri, johon hyväksytään ne tavarantoimittajat ja palvelujen tuottajat sekä urakoitsijat, jotka täyttävät hankintayksikön asettamat yleiset rekisteröintiehdot

3. HANKINTAPROSESSI**3.1. Yleistä**

Seuraavissa kappaleissa on yksityiskohtaista tietoa hankintaprosessin eri vaiheista ja menettely-vaihtoehtoista hankintoja tehdessä (ks. myös liitteet 1, 2 ja 3: Tietoteknisten laitteiden ja ohjelmistojen sekä palveluiden hankintaan liittyvä hankintaprosessi sekä Hausjärven kunnan hankinta-prosessin vaiheet että Tarjousten käsittely).

3.2. Hankintamenettelyt**3.2.1. Hankintamuodot alle kansallisen kynnysarvon hankinnoissa****A) Lähtökohdat**

Hankintalaki ei koske kansallisen kynnysarvon alittavia hankintoja.

Kansallisesti säädetty hankintarajat, jonka alle meneviä hankintoja ei kilpailuteta hankintalain mukaisesti:

- alle 30.000 euron (alv 0 %) tavara- ja palveluhankinnat
- alle 100.000 euron (alv 0 %) sosiaali- ja terveystalvet

- alle 150.000 euron (alv 0 %) rakennusurakat.

Kyseiset tavara- ja palveluhankintojen, sosiaali- ja terveystalouden ja rakennusurakoiden kansallisten kynnysarvojen alittavien hankintojen kilpailuttamisvelvollisuus ja tarjouspyynnön sisältö määräytyvät Hausjärven kunnan oman ohjeistuksen mukaisesti. Hankinnat toteutetaan joko kevyempinä kilpailutuksina tai suorahankintoina (ks. kohdat B ja C) seuraavia periaatteita noudattaen:

- hankinnoissa on noudatettava yleisiä hankintalain periaatteita: tasapuolisuus, syrjimättömyys, avoimuus ja suhteellisuus
- hankinnat on toteutettava mahdollisimman taloudellisesti ja tehokkaasti: markkinatilanteen kartoittaminen ja kilpailuttaminen

B) Hankinta kilpailuttaen

Kevyemmät kilpailutukset

Toimitaan näiden hankintaohjeiden mukaisesti (ei sovelleta suoraan hankintalakia).

Kevyempien kilpailutuksien hankintarajat:

- 7.000 – 30.000 euron tavara- ja palveluhankinnat
- 25.000 – 100.000 euron sosiaali- ja terveystaloudet
- 45.000 – 150.000 euron rakennusurakat.

Kevyempien kilpailutuksien hankintaprosessissa huomioitavat asiat tapauskohtaisesti:

- kilpailutus toteutetaan pääsääntöisesti avointa tai rajoitettua menettelyä käytäen
- tarjoukset pyydetään mahdollisuuksien mukaan vähintään kolmelta tarjoajalta kirjallisesti tai sähköpostilla ja niistä ilmoitetaan kunnan nettisivuilla
- tarjouspyynnön sisältö kirjallisesti tai sähköpostitse pyydettyäessä: tuotteen, palvelun tai rakennusurakan yksilöinti, sopimuksen tekemisen perusteet, muut hankintaan liittyvät asiat
- vähintään 2.000 euron hankinnoista tehdään päätös ja tilaus, alle 2.000 euron hankinnoissa kirjallinen tilaus on samalla hankintapäätös
- hankinnasta ilmoitetaan häviäjille ja hylätyille ja liitetään ilmoitukseen hankintaoikaisu; ilmoitukseen tieto voittajasta, päätöksen perusteet ja hankintaoikaisu

Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella.

Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka voidaan ratkaista vain hinnan perusteella.

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä tarjouksia pyydetään etukäteen määrättyltä joukolta toimittajia, jotka arvioidaan luotettaviksi ja toimituskykyisiksi suorittamaan aiottu hankinta tai muu tehtävä. Hankinnan tekijän kannalta mahdollisimman edullisen ja tarjoajien kannalta tasapuolisen kilpailutilanteen luomiseksi tarjouspyyntö lähetetään riittävän monelle yritykselle.

Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella.

Tarvittaessa tarjoajien kanssa voidaan avoimessa ja rajoitetussa hankintamenettelyssä käydä hankintaneuvotteluja, joiden tarkoituksena on selvittää tai täsmentää tarjouksen si-

sältöä taikka tilaajan vaatimuksia. Tarjoajien tasapuolinen kohtelu ei kuitenkaan saa vaarantua.

C) Hankinta ilman kilpailuttamista

Suorahankinta

Toimitaan näiden hankintaohjeiden mukaisesti (ei sovelleta suoraan hankintalakia).

Hankinta voidaan toteuttaa suorahankintana, jos hankinnan arvo jää alle (sopimuskausi optioineen huomioiden) seuraavien euromäärien (alv 0 %):

- alle 7.000 euron tavara- ja palveluhankinnat
- alle 25.000 euron sosiaali- ja terveystalvelut
- alle 45.000 euron rakennusurakat.

Poikkeustapauksissa arvoltaan ns. kevyempää kilpailuttamista edellyttävät hankinnat (ks. edellä kohta B. Hankinnat kilpailuttaen) voidaan toteuttaa myös suorahankintana, kun seuraavat kaksi ehtoa täyttyvät:

- kun tavaran tai palvelun laatu ja hintataso ovat tiedossa ja
- kilpailutuskustannukset ylittävät kilpailutuksesta saatavan hyödyn

Vähintään 2.000 euron suorahankinnoista on aina tehtävä erillinen päätös. Alle 2.000 euron hankinnoista ei tarvitse tehdä päätöstä, jolloin tilaus riittää.

Tarjouskilpailua ei tarvitse myöskään järjestää, kun hankinta tehdään kuntien yhteistoimintaan perustuvalta hankintarenkaalta tai sellaiselta hankintalain 11 §:n tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, joka on noudattanut hankintalain säännöksiä hankinnan tekemisestä eli on jo kilpailuttanut hankinnan.

3.2.2. Hankintamuodot yli kansallisen kynnysarvon hankinnoissa, mutta EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa

Tavara- ja palveluhankintojen, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankintojen ja rakennusurakoiden kilpailuttamisrajat ovat seuraavat (täytetään Hilmassa kansallinen hankintailmoitus / valitusoikeus myös markkinaoikeuteen):

- 30.000 – 193.000 euron (alv 0 %) tavara- ja palveluhankinnat
- yli 100.000 euron (alv 0 %) sosiaali- ja terveystalvelut
- 150.000 – 4.845.000 euron (alv 0 %) rakennusurakat

Kansallisen kynnysarvon ylittävässä, mutta EU-kynnysarvon alittavissa noudatetaan hankintalakia. Hankintamenettely tähän ryhmään kuuluvissa hankinnoissa on osittain kevennetty verrattuna EU- kynnysarvot ylittäviin hankintoihin.

Tähän ryhmään kuuluvissa hankinnoissa hankinta suoritetaan pääsääntöisesti tarjouskilpailuna avointa tai rajoitettua menettelyä käyttäen. Neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, puitejärjestelyä ja suorahankintaa ilman tarjouskilpailua käytetään ainoastaan hankintalaista ilmenevin erityisin perustein.

Hankintalaissa mainittu tarjoajien teknisiä, taloudellisia ja muita edellytyksiä (kelpoisuus) koskeva arviointi tapahtuu vasta tarjousten jättämisen jälkeen.

A) Hankinta kilpailuttaen

Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen. Tarjouskilpailusta julkaistaan ilmoitus kansallisessa julkisten hankintojen ilmoituslehdessä (HILMA) siten kuin siitä on erikseen säädetty ja ohjeistettu (www.hankintailmoitukset.fi).

Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka voidaan ratkaista vain hinnan perusteella, mikäli potentiaalisten tarjousten tekijöiden määrä on suuri.

Tarjousten tekemiseksi on varattava riittävä aika. Ennen saatujen tarjousten käsittelyä arvioidaan tarjouksen jättäneiden yritysten kelpoisuus. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin edellytyksin ja valintaperustein.

Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä tarjouksia pyydetään etukäteen määrättyltä joukolta toimittajia, jotka tarjousta pyydetessä arvioidaan luotettaviksi ja toimituskykyisiksi suorittamaan aiottu hankinta tai muu tehtävä.

Toimittajien löytämiseksi rajoitetusta tarjouskilpailusta julkaistaan ilmoitus kansallisessa julkisten hankintojen ilmoituslehdessä siten kuin siitä on erikseen säädetty ja ohjeistettu.

Tarjouskilpailuun hyväksyttävät toimittajat on valittava niiden osallistumishakemuksen lähettäneiden ehdokkaiden joukosta, jotka täyttävät hankintalain edellyttämät ja hankintayksikön asettamat ominaisuudet ja muut vaatimukset. Nämä on suhteutettava hankinnan laatuun ja kokoon nähden.

Hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden lukumäärän, joille tarjouspyyntö lähetetään. Lukumäärä tai sitä koskeva vaihteluväli on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajia on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, vähintään viisi ehdokasta, todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Tarjouspyyntöasiakirjat lähetetään hankintayksikön valitsemille ehdokkaille samanaikaisesti. Tarjouspyyntöjä ei saa tällöin toimittaa muille, koska ehdokkaat on jo valittu osallistumishakemusten kautta.

Tarjousten tekemiseksi varattavan aika tulee olla riittävä ottaen huomioon hankittavan tavarän, palvelun tai urakan luonne.

Hankintapäätös tehdään saatujen tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin edellytyksin ja perustein.

Erityisin perustein tarjoajien kanssa voidaan avoimessa ja rajoitetussa hankintamenettelyssä käydä hankintaneuvotteluja, joiden tarkoituksena on selventää tai täsmentää tarjouksen sisältöä taikka tilaajan vaatimuksia. Tarjoajien tasapuolinen kohtelu ei kuitenkaan saa vaarantua. Neuvottelut tulee käydä kaikkien tarjousten tekijöiden kanssa, ellei poikkeavaan menettelyyn ole saatujen tarjousten perusteella erityistä syytä. Hankintaneuvottelut eivät saa muodostua ns. tinkimiskierroksiksi. Hankintaneuvottelut on erotettava jäljempänä käsiteltävästä erityisestä kilpailuttamista koskevasta neuvottelumenettelystä.

Neuvottelumenettely

Poikkeuksellisesti hankinta voidaan suorittaa hankintalaista ilmenevällä neuvottelumenettelyllä. Neuvottelumenettely poikkeaa avoimesta ja rajoitetusta menettelystä siinä, että toimittajaa valittaessa sallitaan siirryttäväksi neuvottelumenettelyyn tai neuvottelumenettelyä käytetään itsenäisenä etukäteen ilmoitettuna valintamenettelynä. Sen sijaan sattumanvaraiset kesken hankintamenettelyjen käydyt neuvottelut ovat pääsääntöisesti kiellettyjä, koska neuvottelut saattavat johtaa kiellettyihin tinkimiskierroksiin.

Neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä hankintalain 66 §:ssä säädettyihin edellytyksiin esimerkiksi silloin kun yhtäkään saatua tarjousta ei voida hyväksyä sellaisenaan tai kun muuten on ilmeistä, ettei ilman neuvotteluja päästä tyydyttävään tulokseen. Neuvottelumenettely ei oikeuta poikkeamaan tarjolla olevien kilpailumahdollisuuksien käytöstä eikä saatujen tarjousten tasapuolisesta käsittelystä. Päätös neuvottelumenettelyn siirtymisen tarpeellisuudesta on perusteltava.

Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamenettelynä tulee kysymykseen esimerkiksi sellaisissa palveluhankinnoissa, joissa tavanmukainen kilpailuttaminen ei ole mahdollista.

Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamuotona, josta julkaistaan ilmoitus, on hankintalain 66 §:n mukaan mahdollista erityisin perustein. Neuvottelumenettelyä voidaan käyttää, jos hankittavan palvelun luonne tai asiaan liittyvät riskit eivät poikkeuksellisesti salli etukäteistä kokonahinnoittelua tai jos hankittava palvelu on luonteeltaan henkinen palvelu (tyypillisesti osaamispalvelu), taikka vakuutus-, pankki- ja sijoitus- tms. palvelujen osalta, kun sopimuserittelyä ei voida laatia niin tarkasti, että paras tarjous voitaisiin valita avointa tai rajoitettua menettelyä noudattaen. Vastaavaa menettelyä voidaan käyttää myös rakennusurakoissa laissa säädettyihin edellytyksiin. Neuvottelumenettelyssä ei ehdottomasti edellytetä yksityiskohtaista (täydellistä) tarjousta, jos asianomaisen hankinnan kohdalla sellainen esittäminen on käytännössä suhteellisen vaikeata. Hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan sisältö ja sopimuksen reunaehdot tarkentuvat tällöin neuvottelujen yhteydessä.

Hankintalain 66 §:ssä sallitaan neuvottelumenettelyn käyttäminen edellä esitettyjen tilanteiden lisäksi erityistapauksissa. Neuvottelumenettely on sallittu kansallisen kynnyksarvon ylittävissä, mutta EU-kynnyksarvot alittavissa tavara- ja palveluhankinnoissa, joiden ennakoitu kokonaisarvo (raja-arvo) on alle 50.000 euroa sekä rakennusurakoissa, joiden ennakoitu arvo on alle 500 000 euroa. Lisäksi hankintayksikkö voi käyttää neuvottelumenettelyä erityisten edellytysten vallitessa riippumatta edellä mainituista raja-arvoista.

Tyypillisenä esimerkkinä neuvottelumenettelyn käyttämismahdollisuudesta mainittakoon osaamis-palveluihin liittyvät palveluhankinnat, kuten konsulttien valinnat ja tietoliikenteen edellyttämät palveluhankinnat. Vastaavasti neuvottelumenettely on mahdollista muissakin palveluhankinnoissa, mikäli tehtävän määrittelyä tai tarvittavien laitteiden laatua ja ominaisuuksia ei voida etukäteen riittävän tarkasti määrittellä tai tällainen määrittely on epätarkoituksenmukaista.

Edellä mainittujen tilanteiden ohella neuvottelumenettely on aina mahdollista teknisiä peruspalveluja (vesi, energia, postipalvelut ja liikenne) koskevilla hankinnoissa, joissa se on vaihtoehtoinen hankintamenettely avoimen ja rajoitetun menettelyn kanssa.

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely on perinteisen neuvottelumenettelyn jalostuneempi muoto käytettäväksi monimutkaisissa hankinnoissa. Käytännössä kilpailullinen neuvottelumenettely tulee sovellettavaksi vain poikkeuksellisesti EU-kynnyksarvot alittavissa hankinnoissa.

Kilpailullista neuvottelumenettelyn soveltamisen edellytyksistä on säädetty hankintalaissa ja menettelyä käsitellään tarkemmin jäljempänä EU-kynnyksarvot ylittävien hankintojen kohdalla.

Puitesopimukset ja puitejärjestelyt

Puitejärjestelynä hankintalaissa tunnettu hankintamenettely vastaa pääsääntöisesti perinteistä puitesopimusten kilpailuttamista. Puitejärjestelyjen mukaiset sopimukset ovat eräänlaisia raamisopimuksia, joiden kaikki ehdot, kuten suoritemäärät, eivät ole selvillä hankintakilpailun aikana. Puitejärjestelyä käytettäessä sopimuskauden aikana voidaan tarkistaa esimerkiksi palveluiden tai tuotteiden hinta kilpailuttamalla puitejärjestelyssä mukana olevat yrietykset. Puitejärjestelyn kesto saa olla enintään neljä vuotta.

Puitejärjestelyn käytön edellytykset selviävät hankintalaista. Puitejärjestelymenettelyä käsitellään tarkemmin jäljempänä EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kohdalla.

B) Hankinta ilman kilpailuttamista

Suorahankinta

Suorassa hankinnassa hankintayksikkö suorittaa tilauksen ilman tarjouspyyntöä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä toimittajalta pyydetyn tarjouksen perusteella.

Suorahankinta on sallittu vain hankintalaista ilmenevin erityisin perustein, joita on tulkittava suppeasti. Suorahankinta on mahdollista mm. silloin, kun vain tietty toimittaja pystyy toteuttamaan hankinnan tai kun ennalta arvaamattoman syyn aiheuttaman kiireen johdosta hankintaa ei ehditä kilpailuttaa. Vastaavasti aikaisempaa hankintaa täydentävä lisähankinta on tietyin edellytyksin mahdollista ilman kilpailutusta. Jos alkuperäisen hankinnan kilpailutus on tehty optioehdoin, voi suora jatkohankintasopimus olla mahdollinen tällä perustella. Hankinta pakko- tai konkurssihuutokaupasta suorana hankintana on myös asian luonteesta johtuen sallittua.

Suoran hankinnan yksityiskohtaiset edellytykset ilmenevät hankintalaista.

Suorahankintaa saa hankintalain 67 §:n mukaan käyttää julkaisematta hankintailmoitusta, jos

- avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan ehdokkuushakemuksia (osallistumishakemuksia) tai tarjouksia taikka sopivia tarjouksia edellyttäen, että alkuperäisiä sopimusehtoja ei olennaisesti muuteta
- teknisistä tai taiteellisista taikka yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä ainoastaan tietty toimittaja voi valmistaa tai toimittaa hankittavan tavaran tai palvelun tai ainoastaan tietty urakoitsija voi toteuttaa hankkeen
- sopimuksen tekeminen suoraan yrityksen kanssa on välttämätöntä hankintayksiköstä riippumattomasta ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi
- tavara valmistetaan tai työ tehdään vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä valmistus tapahdu teollisesti tai tutkimus- ja kehittämiskustannusten kattamiseksi
- kyseessä on raaka-ainemarkkinoilla noteeratut ja sieltä hankittavat tavarat (raaka-ainepörssi)
- hankinta voidaan tehdä poikkeuksellisen edullisesti esimerkiksi toimittajan liiketoiminnan lopettamisen yhteydessä
- kysymyksessä on sääntömääräisen suunnittelukilpailun jälkeen tapahtuva suunnittelijan valinta
- kysymyksessä on tavarahankinnan lisätilaus, palveluhankinnan lisäpalvelu tai lisäurakka alkuperäiseltä toimittajalta, jos toimittajan vaihtaminen aiheuttaisi laista tarkemmin ilmeneviä suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia, lisäkustannuksia ym. (sopimus tavaran lisä-toimituksesta saa vain poikkeuksellisesti ylittää kolmen vuoden ajan ja lisäpalveluja tai lisä-töitä koskevan sopimuksen kokonaisarvo saa olla enintään 50 % alkuperäisen hankinnan arvosta)
- kysymyksessä on palveluhankintaa tai rakennustyötä koskeva toisinto, hankintalaissa mainitulla tavalla (hankintaoptiot) kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä

Suorahankinta on hankintalain 67 §:n mukaan sallittu EU-kynnysarvot alittavissa yksittäisissä sosiaali-, terveys- tai koulutuspalvelujen hankinnoissa, jos perinteinen kilpailuttaminen tai toimittajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

Suorahankinta on erotettava tilauksista, joita hankintayksiköt tai niiden alaiset organisaatioon kuu-luvat toimivaltaiset viranhaltijat ja työntekijät tekevät kilpailutettujen puitesopimusten ja -järjestelyjen puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eikä itsenäisiä muutoksenhakukelpoisia päätöksiä.

Tarjouskilpailua ei tarvitse myöskään järjestää, kun hankinta tehdään kuntien yhteistoimintaan perustuvalta hankintarenkaalta tai sellaiselta hankintalain 11 §:n tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, joka on noudattanut hankintalain säännöksiä hankinnan tekemisestä eli on jo kilpailuttanut hankinnan.

Päätös suoran hankinnan käyttämisestä on perusteltava, koska tällöin poiketaan hankintalain edellyttämästä kilpailuttamisvelvollisuudesta.

3.2.3. Hankintamuodot EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa

Hankintalain tarkoittamissa EU-kynnysarvojen ylittävissä hankinnoissa sovelletaan laissa määrättyjä menettelytapoja ja toiminta-aikoja. EU-kynnysarvot löytyvät Hausjärven kunnan intranetistä ja Julkiset hankinnat -lehestä.

EU-direktiivin mukaiset kilpailuttamismenettelyt ja EU-laajuinen ilmoittaminen (täytetään Hilmassa EU-ilmoitus / valitusoikeus myös markkinaoikeuteen):

- yli 193.000 euron tavaroissa ja palveluissa
- yli 4.845.000 euron rakennusurakoissa

Hankinta aloitetaan hankintailmoituksella, jossa todetaan aiotaanko käyttää avointa, rajoitettua, neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, puitejärjestelyä tai muuta sallittua hankintamenettelyä.

A) Hankinta kilpailuttaen

Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen.

Avoimessa menettelyssä tarjousajan on oltava vähintään 52 päivää. Jos hankintayksikkö on aikaisemmin julkaissut ennakoilmoituksen, joka on lähetetty Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimistoon viimeistään 52 päivää ja aikaisintaan 12 kuukautta ennen hankintailmoituksen julkaisemista, tarjousaikaa voidaan lyhentää. Lyhennetyt tarjousajan on tällöin oltava riittävän pitkä tarjouspyyntöä vastaavien tarjousten laatimiseksi. Lyhennetyt tarjousajan on kuitenkin oltava vähintään 22 päivää. Tarjousajan lyhentäminen edellyttää lisäksi, että ennakoilmoituksessa on annettu kaikki ne avointa menettelyä koskevalta hankintailmoitukselta edellytetyt tiedot, jotka ennakoilmoitusta laadittaessa ovat olleet tiedossa.

Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita. Lisäksi yleensä edellytetään, että kysymyksessä on hankinta, joka voidaan ratkaista vain hinnan perusteella, mikäli potentiaalisten tarjousten tekijöiden määrä on suuri.

Hankintalaissa mainittu tarjoajien teknisiä, taloudellisia ja muita edellytyksiä koskeva arviointi tapahtuu vasta tarjousten jättämisen jälkeen.

Rajoitettu menettely

Tarjouskilpailuun osallistuvat toimittajat on valittava niiden osallistumishakemuksen lähettäjien joukosta, jotka täyttävät hankintalain edellyttämät vaatimukset. Osallistumishakemusten jättämistä varten on varattava vähintään 37 päivää.

Hankintayksikkö voi rajoitetun menettelyn yhteydessä ennalta rajata niiden ehdokkaiden lukumäärän, joille tarjouspyyntö lähetetään. Lukumäärä tai sitä koskeva vaihteluväli on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

Vastaavasti hankintayksikkö voi määritellä ehdokkailta vaaditut ominaisuudet noudattaen hankinta-laissa ilmeneviä perusteita.

Tarjoajia on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä, vähintään viisi ehdokasta, todellisen kilpailun varmistamiseksi.

Rajoitettua menettelyä käytettäessä tarjousajan on oltava vähintään 40 päivää kirjallisen tarjous-pyyntöön lähettämistä lukien. Jos hankintayksikkö on aikaisemmin julkaissut ennakkoilmoituksen, joka on lähetetty Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimistoon viimeistään 52 päivää ja aikaisintaan 12 kuukautta ennen hankintaa koskevan ilmoituksen julkaisemista, voidaan tarjousaikaa lyhentää. Tarjousajan on oltava vähintään 26 päivää. Tarjousajan lyhentäminen edellyttää lisäksi, että ennakkoilmoituksessa on annettu kaikki ne rajoitettua menettelyä koskevalta hankintailmoitukselta edellytetyt tiedot, jotka ennakkoilmoitusta laadittaessa ovat olleet tiedossa.

Neuvottelumenettely

Poikkeuksellisesti hankinta voidaan suorittaa hankintalaista ilmenevällä neuvottelumenettelyllä. Neuvottelumenettely poikkeaa avoimesta ja rajoitetusta menettelystä siinä, että toimitajaa valittaessa sallitaan siirryttäväksi neuvottelumenettelyyn tai neuvottelumenettelyä käytetään itsenäisenä etukäteen ilmoitettuna valintamenettelynä. Sen sijaan sattumanvaraisten kesken hankintamenettelyjen käydyt neuvottelut ovat pääsääntöisesti kiellettyjä, koska neuvottelut saattavat johtaa esimerkiksi kiellettyihin tinkimiskierroksiin.

a) Siirtyminen neuvottelumenettelyyn

Neuvottelumenettelyyn voidaan siirtyä hankintalain 25 §:ssä määrättyin edellytyksin esimerkiksi silloin kun avoimella tai rajoitetulla menettelyllä ei saada sisällöllisesti hyväksyttäviä tarjouksia tai kun muuten on ilmeistä, ettei ilman neuvotteluja päästä tyydyttävään tulokseen. Neuvottelumenettely ei oikeuta poikkeamaan tarjolla olevien kilpailumahdollisuuksien käytöstä eikä saatujen tarjousten tasapuolisesta käsittelystä. Päätös neuvottelujen tarpeellisuudesta on perusteltava.

b) Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamuotona

Neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamuotona, josta julkaistaan ilmoitus, on hankintalain 25 §:n mukaan mahdollista erityisin perustein. Neuvottelumenettelyä voidaan käyttää, jos hankittavan palvelun luonne tai asiaan liittyvät riskit eivät poikkeuksellisesti salli etukäteistä kokonaishinnoittelua tai jos hankittava palvelu on luonteeltaan henkinen palvelu (tyypillisesti osaamispalvelu) taikka vakuutus-, pankki- ja sijoituspalvelujen osalta, kun sopimuserittelyä ei voida laatia niin tarkasti, että paras tarjous voitaisiin valita avointa tai rajoitettua menettelyä noudattaen. Vastaavaa menettelyä voidaan käyttää myös rakennusurakoissa laissa säädetyin edellytyksin.

Teknisiä peruspalveluja (vesi, energia, postipalvelut ja liikenne) koskevan sektorilain mukaan neuvottelumenettely on aina vaihtoehtoinen hankintamenettely avoimen ja rajoitetun menettelyn ohella.

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Kilpailullinen neuvottelumenettely on perinteistä neuvottelumenettelyä kehittyneempi käytettäväksi monimutkaisissa hankinnoissa. Sen soveltamisen edellytyksistä on säädetty hankintalain 29 §:ssä.

Puitejärjestely

Puitejärjestelynä hankintalaissa tunnettu hankintamenettely vastaa pääsääntöisesti perinteistä puitesopimusten kilpailuttamista. Puitejärjestelyjen mukaiset sopimukset ovat eräänlaisia raamisopimuksia, joiden kaikki ehdot, kuten suoritemäärät, eivät ole selvillä hankintakilpailun aikana. Puitejärjestelyä käytettäessä sopimuskauden aikana voidaan tarkistaa

esimerkiksi palveluiden tuotteiden hintaa kilpailuttamalla puitejärjestelyssä mukana olevia yrityksiä. Puitejärjestelyn kesto saa olla enintään neljä vuotta.

Puitejärjestelyn käytön edellytyksistä on säädetty hankintalain 31 §:ssä.

B Hankinta ilman kilpailuttamista

Suorahankinta

Suorassa hankinnassa hankintayksikkö suorittaa tilauksen ilman tarjouspyyntöä tai tekee hankintapäätöksen tarjouskilpailua järjestämättä vain yhdeltä toimittajalta pyydetyn tarjouksen tai aikaisemman sopimuksen perusteella.

Suorahankinta on sallittu vain hankintalaista ilmenevin erityisin perustein, joita on tulkittava suppeasti. Suorahankinta on mahdollista mm. silloin, kun vain tietty toimittaja pystyy toteuttamaan hankinnan tai kun ennalta arvaamattoman syyn aiheuttaman kiireen johdosta hankintaa ei ehditä kilpailuttaa. Vastaavasti aikaisempaa hankintaa täydentävä lisähankinta on tietyin edellytyksin mahdollista ilman kilpailutusta. Jos alkuperäisen hankinnan kilpailutus on tehty optioehdoin, on suora jatkohankintasopimus mahdollinen tällä perusteella. Hankinta pakko- tai konkurssihuutokaupasta suorana hankintana on myös asian luonteesta johtuen sallittua.

Suoran hankinnan yksityiskohtaiset edellytykset ilmenevät hankintalaista.

Suorahankintaa saa hankintalain 27 §:n mukaan käyttää julkaisematta hankintailmoitusta, jos

- avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan ehdokkuushakemuksia (osallistumishakemuksia) tai tarjouksia taikka sopivia tarjouksia edellyttäen, että alkuperäisiä sopimusehtoja ei olennaisesti muuteta,
- teknisistä tai taiteellisista taikka yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä ainoastaan tietty toimittaja voi valmistaa tai toimittaa hankittavan tavaran tai palvelun tai ainoastaan tietty urakoitsija voi toteuttaa hankkeen,
- sopimuksen tekeminen suoraan yrityksen kanssa on välttämätöntä hankintayksiköstä riippumattomasta ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi,
- tavara valmistetaan tai työ tehdään vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä valmistus tapahdu teollisesti tai tutkimus- ja kehittämiskustannusten kattamiseksi,
- kysymys on raaka-ainemarkkinoilla noteeratut ja sieltä hankittavat tavarat (raaka-ainepörssi),
- hankinta voidaan tehdä poikkeuksellisen edullisesti esimerkiksi toimittajan liiketoiminnan lopettamisen yhteydessä,
- kysymyksessä on sääntömääräisen suunnittelukilpailun jälkeen tapahtuva suunnittelijan valinta,
- kysymyksessä on tavarahankinnan lisätilaus, palveluhankinnan lisäpalvelu tai lisäurakka alkuperäiseltä toimittajalta, jos toimittajan vaihtaminen aiheuttaisi laista tarkemmin ilmeneviä suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia, lisäkustannuksia ym. (sopimus tavaran lisä-toimituksesta saa vain poikkeuksellisesti ylittää kolmen vuoden ja lisäpalveluja tai lisätöitä koskevan sopimuksen kokonaisarvo saa olla enintään 50 % alkuperäisen hankinnan arvosta),
- kysymyksessä on palveluhankintaa tai rakennustyötä koskeva toisinta, hankinta-asetuksessa mainitulla tavalla (hankintaoptiot) kolmen vuoden kuluessa alkuperäisen sopimuksen tekemisestä.

Suorahankinta on erotettava tilauksista, joita hankintayksiköt tai niiden alaiset organisaatioon kuu-luvat toimivaltaiset viranhaltijat ja työntekijät tekevät kilpailutettujen puitesopimusten ja -järjestelyjen puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen hankintojen ja sopimusten täytäntöön panemista eivätkä enää itsenäisiä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä.

Tarjouskilpailua ei tarvitse myöskään järjestää, kun hankinta tehdään kuntien yhteistointaan perustuvalla hankintarenkaalla tai sellaiselta hankintalain 11 §:n tarkoittamalta yhteishankintayksiköltä, joka on noudattanut hankintalain säännöksiä hankinnan tekemisestä eli on jo kilpailuttanut hankinnan.

Päätös suoran hankinnan käyttämisestä on perusteltava, koska tällöin poiketaan hankintalain edellyttämästä kilpailuttamisvelvollisuudesta.

3.3. Hankinnoista ilmoittaminen kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa

3.3.1. Ilmoittamisen edellytykset

Hankintalain tarkoittamien kynnyksarvojen ylittävistä hankinnoista on ilmoitettava kansallisesti tai EU:n laajuisesti hankintalain ja sen perusteella annetun kauppaja teollisuusministeriön asetuksen mukaisesti.

Kansallisten kynnyksarvojen ylittävissä hankinnoissa hankinnasta tulee ilmoittaa Edita Oyj:n ylläpitämällä sähköisellä HILMA-kanavalla (www.hankintailmoitukset.fi).

EU-kynnyksarvojen ylittävissä hankinnoissa hankinnasta on ilmoitettava EU-alueella, jotta sisämarkkinoiden rajat ylittävän kilpailun tavoite täytyisi. Kynnyksarvon ylittävien hankintojen osalta on laadittava ja julkaistava ennakoilmoitus, hankintailmoitus (tarjouspyyntöilmoitus) ja jälki-ilmoitus sen mukaan kuin hankintalaissa on tarkemmin säädetty. Ilmoitukset julkaistaan Suomen virallisen lehden välityksellä Euroopan yhteisön ilmoitusvälineissä sekä Julkiset hankinnat -lehdessä ja -tietokannassa. Lisäksi ilmoitus julkaistaan kansallisesti HILMA-kanavalla.

Kansallisen kynnyksarvon alittavista hankinnoista ei ilmoituksia tarvitse tehdä, joskin se on sallittua.

3.3.2. Ennakoilmoitus / kausi-ilmoitus

Hankintayksikön on laadittava ja julkaistava ennakoilmoitus / kausi-ilmoitus varainhoitovuonna toteutettaviksi suunnitelluista tavara- ja ns. ensisijaisista palveluhankinnoista tuoterhytmittain sekä olennaiset tiedot kynnyksarvon ylittävistä rakennushankkeista, siten kuin hankintalaissa edellytetään.

3.3.3. Hankintailmoitus

Hankintayksikön, joka aikoo hankkia tavaraa, hankintalain liitteen A mukaisia ensisijaisia palveluja tai toteuttaa rakennushankkeen on julkaistava hankintailmoitus, jossa hanke on yksilöity. Hankintailmoituksella käynnistetään varsinainen tarjouskilpailu avoimessa menettelyssä ja osallistumishakemusten jättäminen rajoitetussa menettelyssä.

3.3.4. Jälki-ilmoitus

Hankintayksikön on lähetettävä voittaneesta tarjouksesta jälki-ilmoitus 48 päivää sopimuksen syntymisestä. Ilmoitus ei kuitenkaan saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa liike- tai ammattisalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen säilymistä luottamuksellisina.

3.4. Tarjousmenettely

3.4.1. Tarjousten pyytämisen yleiset periaatteet

Hankintakilpailun onnistumisen perusedellytyksenä on, että hankintayksikköä edustava tilaaja on selvittänyt itselleen tulevan hankinnan sisällön ja sen vaikutuksen hankintayksikön toimintoihin. Ennen hankintamenettelyn käynnistämistä ja erityisesti ennen tarjouspyynnön lähettämistä on varmistettava, että kaikki hankinnan keskeiset osatekijät on mietitty valmiik-

si. Hankintakilpailun aikana hankkeen sisältöä ei voida pääsääntöisesti muuttaa lukuun ottamatta kilpailullista neuvottelumenettelyä.

Tilaajalla on oikeus määrätä hankinnan sisältö määrän, laadun ja muiden tyypillisten tavarain, palvelun tai urakan laatua ja käyttötarkoitusta koskevan seikan osalta. Sisällön määrittely tapahtuu asian luonteesta johtuen toisistaan poiketen eri toimialoilla. Selkeintä ja yksinkertaisinta määrittely on yleensä tavarahankinnoissa ja monimutkaisinta palveluhankinnoissa ja urakoissa. Määrittelyssä on pyrittävä hyödyntämään toimialakohtaisia vakiintuneita käytäntöjä.

Hankinnan sisällön kohdalla on erityisesti otettava huomioon kilpailuneutraalisuus ja tällöin varmistettava, että kilpailutettava tehtävä määritellään siten, että se ei suosi ketään markkinoilla toimivaa yritystä tai muuta toimijaa.

Tarjouspyyntö tehdään pääsääntöisesti kirjallisena. Tarjouspyyntöön sisältyvät yksityiskohtaiset määräykset voidaan tarvittaessa kirjata tarjouspyynnön liitteenä oleviin asiakirjoihin, kuten erilliseen hankintaohjelmaan tai -suunnitelmaan hankinnan luonteesta ja sisällöstä riippuen.

Suullista tarjouspyyntöä ei käytetä ollenkaan hankinnoissa. Hintatiedustelu on kuitenkin mahdollinen.

Tarjouspyyntö lähetetään samanaikaisesti ja samansisältöisenä kaikille ehdokkaille. Avoimessa menettelyssä tarjouspyyntöasiakirjat luovutetaan kuitenkin sitä mukaan kuin ehdokkaat pyytävät niitä hankintayksiköltä. Tarjousaikana välttämättömiksi ilmenneet lisäykset ja muutokset tarjouspyyntöasiakirjoihin tai tarjousajan pidentäminen ilmoitetaan vastaavasti kaikille, joilta tarjous on pyydetty tai jotka ovat tarjouspyynnön pyytäneet.

Tarjouspyyntöön sisällytettävät kaupalliset (juridis-taloudelliset) ja tekniset vaatimukset on laadittava niin selviksi, että tarjouksentekijät voivat niiden perusteella tehdä mahdollisimman yksiselitteisen tarjouksen ja että tarjoukset saadaan keskenään vertailukelpoisiksi. Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintayksikön on lisäksi otettava huomioon hankintalaissa asetetut tarjouspyyntöä koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset.

Valintaperusteet, joita sovelletaan tarjoajaehdokkaita valittaessa tai hankintapäätöstä tehtäessä, on mainittava hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Yksityiskohtaisten valintakriteerien tulee ilmetä tarjouspyynnöstä (ks. 3.4.3.).

3.4.2. Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnön sisältö mukaan liitettävine asiakirjoineen määräytyy hankittavan tavarain, palvelun tai rakennustyön kohdalla eri tavoin. Tarjouspyynnössä on hankinnan luonteesta, laadusta ja arvosta riippuen ilmoitettava esimerkiksi:

- tiedot hankintayksiköstä,
- ilmoitus toimittajien kelpoisuusvaatimuksista ja sen osoittamiseksi vaadittavista asiakirjoista (mitä asiakirjoja ehdokkaan on esitettävä taloudellisten edellytystensä, teknisen osaamisensa ja muiden ominaisuuksien (kelpoisuus) todentamiseksi),
- hankinnan sisältö eli hankittavien tavaroiden ja palvelujen määrä ja erityisominaisuudet samoin kuin rakennustyön tekninen sisältö,
- tarjouksen valintaperusteet (kokonaistaloudellisesti edullisin / halvin tarjous) ja yksityiskohtaiset valintakriteerit,
- voidaanko kokonaistarjouksen lisäksi tehdä osatarjouksia tai vaihtoehtoisia tarjouksia,
- vaatimus huolto- ja käyttöohjeista sekä koulutuksesta, joiden tulee sisältyä tarjoukseen,
- mahdollisten varaosien saantimahdollisuudet, tuotteen huolto- ja korjausmahdollisuudet ym.,
- tarjouksen viimeinen jättämispäivä, -aika ja -osoite sekä millä tunnuksella tarjouksen sisältämä kirjekuori on merkittävä,

- kuinka pitkään tarjouksen pitää olla voimassa,
- hankinnan toimitusaika ja paikka (paikat),
- maksuehdot ja mahdolliset vakuudet,
- edellytetäänkö tarjoukselta kiinteää hintaa vai hyväksytäänkö myös hinnanmuutosperusteeseen sidottu hinta, jolloin sidonnaisuus ilmoitettava tarjouspyynnössä,
- vakuuttamisvelvollisuus,
- asiakirjoista mahdollisesti perittävä maksu,
- tarjousten laatimiskieli tai vaihtoehtoiset kielet sekä kieli, jota sopimusta sovellettaessa käytetään,

- sovellettavat toimialakohtaiset yleiset sopimusehdot (YSE, KSE, JYSE, VYSE jne.),
- sopimukseen sovellettava laki (noudatetaan Suomen lakia),
- erimielisyyksien käsittelypaikka. Yleisen alioikeuden nimi (Riihimäen käräjäoikeus),
- kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa viittaus mahdollisesti julkaistuun ennakko- ja hankintailmoitukseen,
- tarjousten avaustilaisuuden luonne, paikka ja aika (julkinen vai suljettu).

3.4.3. Valintaperusteiden asettaminen

Tarjouspyynnössä on mainittava hankintapäätöstä tehtäessä sovellettava valintaperuste, kokonais-taloudellinen edullisuus tai tarjouksen hinta. Mikäli varataan mahdollisuus ratkaista asia tarjousten kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteella, tarjouspyynnössä on yksilöitävä asiaa osoittavat vertailu- eli arviointiperusteet (arviointikriteerit). Kokonaistaloudellisia arviointiperusteina voivat olla mm. tuotteen hinta, toimitusaika, valmistuspäivä, käyttökustannukset, ympäristöystävällisyys jne.

Kaikki kokonaistaloudellista valintaperustetta ilmentävät arviointikriteerit tulee ilmoittaa tarjouspyynnössä eikä niitä saa muuttaa tai lisätä hankintaprosessin aikana.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa valinta- ja vertailuperusteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vertailuperusteet on ilmoitettava hankintailmoituksessa ja yksityiskohtaiset vertailu- ja arviointiperusteet ja niiden suhteellinen painotus tarjouspyyntöasiakirjoissa. Jos vertailuperusteiden suhteellisen painotuksen ilmaiseminen ei ole perustellusti mahdollista, vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä. EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen kohdalla tulee muutoinkin hankintalaista varmistaa yksityiskohtaiset vaatimukset.

Hankintatapahtumassa ehdokkaiden tai tarjoajien kelpoisuus ja heidän jättämiensä tarjoustensa vertailuperusteet on periaatteessa erotettava toisistaan. Tarjoajan kelpoisuuteen viittaaminen ei ole enää rajoitetussa menettelyssä osallistumishakemusten käsittelyn jälkeen lopullisessa tarjouskilpailussa mahdollista. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa yritys on kilpailun aikana todistettavasti menettänyt kelpoisuutensa.

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä, mutta EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa valintaperusteiden kohdalla voidaan noudattaa soveltuvin osin edellä mainittuja perusteita. Tällainen menettely on usein myös suositeltavaa, koska se helpottaa tarjoustensa vertailua.

EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa kokonaistaloudelliset vertailuperusteet voidaan kuitenkin ilmoittaa tarvittaessa vain tärkeysjärjestyksessä. Tähän ryhmään kuuluvissa palveluhankinnoissa ja urakoissa vertailuperusteina voidaan hankintalain 72 §:n mukaan käyttää myös hankinnan toteuttamisessa tarvittavaa tarjoajien kelpoisuuden vähimmäisvaatimukset ylittävää laadunhallintaa, pätevyyttä, kokemusta ja ammattitaitoa.

Tarjouspyyntöön voidaan sisällyttää tarjoustensa arvioinnissa käytettävän vertailutaulukon pohja, josta ilmenee eri valintakriteerit ja niiden suhteellinen painotus. Menettely selkeyttää tarjoustensa tekijöille tilaajan tarkoituksen ja se helpottaa samalla tilaajan tulevaa arviointia ja valintaa koskevan pöytäkirjan laadintaa.

3.4.4. Määräajat

Toimittajan, joka haluaa osallistua tarjouskilpailuun kynnysarvot ylittävissä hankkeissa, tulee avointa hankintamenettelyä lukuun ottamatta ilmoittaa halukkuutensa asiaan jättämällä osallistumishakemus hankintayksikön asettamassa määräajassa.

Tarjouksen jättämiselle on asetettava määräaika. Määräajan päätyminen ilmoitetaan päivämääränä ja kellonaikana.

Osallistumishakemuksen ja tarjouksen jättämiselle varattavan määräajan vähimmäisedellytyksistä on kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta erikseen säädetty hankintalaissa ja sitä täydentävässä kauppaja teollisuusministeriön asetuksessa.

Muissa hankinnoissa tarjouksen tekemiseen on varattava riittävä aika, jonka pituus määräytyy hankkeen luonteen mukaisesti.

Mikäli tarjousten tekemiseksi on tilaajasta johtuvasta syystä (esim. virhe tai puute tarjouspyyntö-asiakirjoissa) aiheellista myöntää lisää aikaa, siitä on ajoissa ilmoitettava kaikille, joilta tarjous on pyydetty.

Määräajan jälkeen jätetyt tarjoukset on hylättävä.

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava aika, jonka tarjouksen tulee olla voimassa sen jättämisaian päättymisestä. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon tarjousten vertailun, päätöksenteon, pöytäkirjan valmistumisen ja päätöksen tiedoksi antamiseksi tarvittavan ajan vaatima aika.

3.4.5. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta (kelpoisuus)

Hankintoihin liittyvä ehdokkaiden ja tarjoajien hyväksyminen tai sulkeminen pois kilpailusta tapahtuu eri tavoin hankintamenettelyn luonteesta riippuen. Toimittajien kelpoisuuden arviointi merkitsee sen selvittämistä, onko toimittajalla tekniset, taloudelliset tai muut edellytykset hankinnan toteuttamiseksi. Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa kelpoisuuden arvioinnin yksityiskohtaiset perusteet on määritelty hankintalaissa.

Avoimessa menettelyssä, jossa kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen, tarjouksen tekijöiden kelpoisuus eli kyky toteuttaa hankinta arvioidaan vasta tilaajan saatua ja avattua tarjoukset.

Muissa hankintamenettelyissä, jotka alkavat rajoitettuna menettelynä, hankintayksikkö päättää ensiksi osallistumishakemusten jälkeen, ketkä ilmoittautuneista ovat kelpoisia kilpailun kohteena olevan hankkeen toteuttajiksi. Tämän jälkeen tarjoukset pyydetään kilpailuun valituilta toimittajilta siten kuin edellä hankintamenettelyjä koskevassa kohdassa on todettu. Ehdokasta, jolta on kelpoisuuden arvioinnin jälkeen pyydetty tarjous, ei saa kelpoisuuteen vedoten enää sulkea pois kilpailusta ellei ehdokkaan kelpoisuutta koskevat ominaisuudet ole olennaisesti heikentyneet tarjouspyynnön jälkeen.

Hankintayksikkö voi ehdokkaiden ja tarjoajien kelpoisuuden selvittämiseksi pyytää näiltä todistuksia tai selvityksiä suorituskelpoisten ehdokkaiden valitsemiseksi hankintalaista ilmenevällä tavalla. Asiaa koskevat vaatimukset on suhteutettava hankkeen laadun ja koon mukaisesti.

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen kohdalla hankintalaissa on eroteltu tilanteet, joissa ehdokas tai tarjoaja on ehdottomasti suljettava pois kilpailuista (HL 53 §). Syynä on tällöin lähinnä talousrikollisuus. Ehdottomista sulkemistilanteista hankintalaissa erotetaan tapaukset, joissa pois sulkeminen on hankintayksikön harkinnassa (HL 54 §). Yritysten harkinnanvarainen suljenta tulee tehdä hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti (ks. liite 3).

Ehdokkaan tai tarjoajan sulkemisesta kilpailusta on tehtävä hallinnollinen päätös joko heti tai lopullisen valintapäätöksen yhteydessä. Asia on ratkaistava hankkeen luonteen perus-

teella. Ratkaisun tulee ilmetä viimeistään lopullisesta hankintapäätöksestä, jotta asianosaisella on mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen.

Ehdokkaan tai tarjoajan sulkeminen kilpailusta voi harkinnanvaraisten sulkemisperusteiden kohdalla toteutua esimerkiksi seuraavien edellytysten vallitessa:

- toimittaja on konkurssissa tai toimittaja on päätetty asettaa selvitystilaan,
- toimittaja on tuomittu ammattinsa harjoittamiseen liittyvästä lainvastaisesta teosta,
- toimittaja on ammatinharjoittamisessaan syylistynyt vakavaan menettelyrikkomukseen,
- toimittaja on laiminlyönyt verojen ja lakisääteisten sosiaalimaksujen (esim.. eläkevakuutus) maksujen suorittamisen,
- toimittaja on osoittautunut epäluotettavaksi antamalla vääriä tietoja hankintayksikölle tarjouksentekijän luotettavuuden arvioimiseksi.

Hankintayksikkö voi pyytää toimittajaa osoittamaan luottokelpoisuutensa tai antamaan selvityksen taloudellisesta tilanteestaan (luottotiedot). Lisäksi tulee vaatia selvitys verojen ja lakisääteisten sosiaalimaksujen suorittamisesta.

Euroopan talousalueella jäsenvaltioiden virallisiin toimittajarekistereihin hyväksytyt toimittajat voivat osoittaa taloudelliset ja tekniset edellytyksensä rekisteröintiä koskevalla asiakirjalla.

Teknisen suorituskyvyn osoittamiseksi voidaan vaatia esimerkiksi luettelo tarjoajan aikaisemmista kyseisen hankkeen toteuttamisedellytysten kannalta merkittävistä toimituksista (referenssiluettelo), selvitys tarjoajan henkilö ja muista resursseista, selvitys toimittajan laadunvalvonnasta tai hankittavaa tavaraa koskevia näytteitä tai selostuksia.

3.4.6. Tarjousten vastaanotto ja avaaminen

Saapuneet tarjoukset kirjataan tai niiden päällykseen merkitään tarjouksen saapumisaika ja vastaanottajan nimi. Tietoteknisin menetelmin tai välinein jätettyjen tarjousten vastaanotto on järjestettävä siten, ettei tarjousehtojen salaisuutta vaaranneta. Näin saadut tarjoukset on suljettava kirje-kuoreen.

Tarjoukset säilytetään avaamattomina niiden avaamistilaisuuteen saakka. Myös avaamistilaisuuden jälkeen on huolehdittava siitä, että tarjoukset niihin kuuluvine hankintapäätöksen kannalta oleellisine liitteineen säilytetään huolellisesti.

Tarjoukset avataan ilman julkisuutta hankintayksikköä edustavien henkilöiden toimesta ("virkamies-tiimissä"). Avaustilaisuudesta tulee laatia avauspöytäkirja vähäisiä hankintoja lukuun ottamatta. Avauspöytäkirjan liitteenä ovat saadut tarjoukset tai niistä mahdollisesti tehty yhteenveto. Avaustilaisuuden yhteydessä saatuja tietoja ei saa julkistaa ennen hankintapäätöksen tekemistä, jotta tarjousten jatkokäsittely ja mahdolliset välttämättömät täydentävät keskustelut voidaan suorittaa ilman sivuvaikutteita.

Valtion toimesta asuntolainoiettujen samoin kuin eräiden muiden valtion lainoittamien rakennus-kohteiden toteuttamista koskevat tarjoukset on erityismääräysten perusteella avattava julkisesti.

Avatut tarjoukset varmistetaan päivämäärällä ja läsnä olevien henkilöiden nimikirjoituksella tai toimielimen puheenjohtajan ja sihteerin allekirjoituksella.

3.4.7. Tarjousten hylkääminen

Hankinnasta päättävällä on oikeus hyväksyä tai hylätä saadut tarjoukset hankintalain mukaisin perustein.

Tarjousta ei saa hyväksyä:

- jos se on tarjouspyynnön vastainen
- jos tarjoushintaa tai sen perusteita ei ole esitetty yksiselitteisesti esim. vaadittujen hintaerittelyjen osalta (yksikköhinnat yms.)
- jos tarjoushinta on niin alhainen, että on ilmeistä ettei hankintaa tarjouksen tekijän taloudelliset edellytykset huomioon ottaen voida tarjouksen mukaisesti tehdä ja tarjouksen tekijä ei ole hankintayksikön pyynnöstä esittänyt riittävää selvitystä asiasta
- jos tarjouksentekijä on tarjousmenettelyssä toiminut vilpillisesti taikka muuten lain tai hyvän kauppataivan vastaisesti
- jos tarjous on saapunut määräajan päättymisen jälkeen
- jos tarjouksentekijä syyllistyy terveeseen taloudellisen kilpailun vastaiseen vahingolliseen kilpailunrajoitukseen
- jos kaikki tarjoukset ylittävät olennaisesti tarkoitukseen varatut määrärahat tai hankinta osoittautuu tarpeettomaksi.

Tarjousten hylkääminen edellyttää kynnysarvojen ylittävässä hankinnoissa hankintalaista selviävällä tavalla yksityiskohtaista menettelyä mm. poikkeuksellisen halvan tarjouksen hylkäämiseksi.

Lisäksi tarjouskilpailu voidaan keskeyttää, jos määrärahat eivät riitä hankinnan toteuttamiseen. Asiasta on tehtävä perusteltu päätös ja siitä on ilmoitettava kaikille tarjoajille.

3.4.8. Tarjousten arviointi ja toimittajan valinta

Hyväksytyt tarjoukset on vertailtava tarjouspyyntöön sisältyvien kaikkien ehtojen mukaisesti. Tarjouksia vertailtaessa ei saa ottaa mukaan uusia arviointiperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Tarjousten vertailun suorittaa hankintayksikkö tarvittaessa erityisasiantuntijoita käyttäen.

Tarjouksia vertailtaessa on yleensä syytä tehdä vertailutaulukko, jotta eri arviointiperusteiden pisteytys muistetaan tehdä jokaisen tarjoajan kohdalta kaikkien tarjouspyynnössä mainittujen vertailu-kiriteerien osalta. Tarjousvertailuasiakirjassa tai hankintapäätöksessä pitää perustella se, mihin tarjouksissa oleviin eroihin vertailun johtopäätökset ja siten annetut pisteet ovat perustuneet. Vertailutaulukon pohja voidaan esittää jo tarjouspyynnössä.

Tarjoukset on käsiteltävä niin hyvissä ajoin, että tarjouksen hyväksyminen voidaan saada tarjouksentekijän tietoon tarjouksen voimassaoloaikana. Mikäli tarjousten käsittely lykkään-tyy, tarjousten tekijöiltä on riittävän ajoissa tiedusteltava, ovatko ne valmiit jatkamaan tarjouksen voimassaoloaikaa hankintayksikön ehdottamaan päivämäärään saakka.

Tarjouksista on hyväksyttävä joko se, joka asianomaista hankintaa koskevien arviointiperusteiden mukaan on kokonaistaloudellisesti edullisin tai se, joka on hinnaltaan halvin.

3.4.9. Hankintapäätöksen pöytäkirjaus ja hankintaoikaisu

3.4.9.1. Hankintapäätöksen pöytäkirjaus

Hankinta-asiaa koskevan päätöksen pöytäkirja laaditaan noudattaen yleisiä hyvän hallinnon peri-aatteita. Pöytäkirja laaditaan käyttäen ns. täydentyvää esityslistapöytäkirjamallia, kun kysymys on hallituksen, lautakunnan tai muiden monijäsenisten toimielinten kokouksista. Viranhaltijapäätöksistä laaditaan sen sijaan päätöspöytäkirja, joka voi olla myös ns. päätös-luettelo.

Hankinta-asioissa pöytäkirja olisi pyrittävä laatimaan siten, että siitä ilmenee hankintatapah-tuman keskeiset vaiheet. Näin menetellen hankintoja valmistelevat ja niistä päättävät henki-löt saavat oikean kuvan hankintatapahtumasta. Hyvä pöytäkirja liitteineen antaa myös tar-jousten tekijöille vastauksen hankintatapahtumasta kokonaisuudessaan. Muutoksenhakuti-lanteessa pöytäkirja antaa selkeän kuvan hankintatapahtumasta ja hankintapäätöksestä perusteluineen hankintalain mukaisille muutoksenhakuelimille eli markkinaoikeudelle ja

korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Hankintapäätös voidaan saattaa myös oikaisuvaatimuksin kunnan toimielimen tutkittavaksi, jolloin pöytäkirjalla on vastaava merkitys.

Pöytäkirjaan on aiheellista sisällyttää yleiskuvaus hankintatapahtumasta. Esityslistapöytäkirjaa käytettäessä hankinnan yleiskuvaus ilmenee yleensä esityslistan kerrontaosasta. Pöytäkirjauksen laajuuteen ja ulkoiseen muotoon vaikuttaa mm. se, missä määrin tapahtumatietoja sisällytetään suoraan pöytäkirjaan ja missä määrin sen liitteisiin.

Pöytäkirjasta, joka toimitetaan hankintakilpailuun osallistuneille tarjouksentekijöille, tulisi hankinnan luonteesta ja laajuudesta riippuen ilmetä mahdollisuuksien mukaan mm. seuraavat asiat tarvittavin perusteluin:

- hankinnan yleiskuvaus,
- hankittava tavara, palvelu tai rakennustyö,
- käytetty hankintamenettely,
- miltä yrityksiltä tarjouksia on pyydetty,
- ketkä ovat antaneet tarjouksen,
- tarjousten avaustilaisuuden luonne,
- tarjoajien kelpoisuus,
- tarjoajien mahdollinen sulkeminen kilpailusta,
- tarjousten mahdollinen hylkääminen,
- tarjouksia koskeva tarkistusneuvottelut, jos sellaisia on pidetty,
- tarjousten vertailu mahdollisine vertailutaulukoineen,
- voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitetyn valinta- ja arviointiperustein,
- maininta sopimuksen syntymisajankohdasta,
- muutoksenhakuohjeet (markkinaoikeus ja hankintaoikaisun käsittelevä toimielin).

Kunnan käytännön mukaisesti kirjallinen päätös on tehtävä myös suoraan hankinnasta sekä siitä, jos hankintaprosessi käynnistetään, eikä hankintaa tehdä lainkaan.

Hankintapäätös on mahdollista toimittaa tarjoajalle joko kirjallisesti tai sähköisesti. Jos päätöksestä ilmoitetaan sähköisesti, olisi tarjouspyynnössä hyvä edellyttää tarjoajilta asiasta sähköpostiosoitteet.

3.4.9.2. Hankintaoikaisu

Hankintayksikkö voi ottaa hankintaoikaisun käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaoikaisun vireilletulosta välittömästi niille, joita asia koskee.

Asianosaisen on esitettävä vaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai toimenpiteestä. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai toimenpiteen korjattavakseen 60 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai toimenpide on tehty.

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä hankintaoikaisun tekemistä tai hankintaoikaisun käsittelyä. Hankintaoikaisu voi koskea myös lainvoimaiseksi tullutta hankintayksikön päätöstä, jos asiaa ei ole saatettu markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Jos hankintayksikkö tekee itse oikaisun asiasta, on siitä ilmoitettava myös markkinaoikeuteen.

3.5. Sopimusmenettely

3.5.1. Sopimuksen tai tilauksen tekeminen

Hankinnasta tehtävä sopimus tehdään noudattaen sopimuksen tekemistä koskevia voimassa olevia yksityisoikeudellisia säännöksiä kuten oikeustoimilakia ja kauppalakia. Han-

kintalaki edellyttää hankintapäätöksen tekemisen jälkeen laadittavaksi kirjallisen sopimuksen.

Hausjärven kunnan ja tarjouksen tekijän välille syntyy sopimus vasta silloin kun hankinnan varsinainen tilaus on lähetetty tai sopimus on allekirjoitettu (huom. sopimuksen syntytavasta on mainittava myös tarjouspyynnössä ja hankintapäätöksessä).

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa päätöksen täytäntöönpanoon, kuten kirjallisen sopimuksen tekemiseen ei saa ryhtyä ennen kuin on kulunut 7 päivää muutoksenhakuajan päättymisestä markkinaoikeudessa.

Jos hankintapäätös lähetetään kirjallisesti tiedoksi tarjoajille, noudattaa Hausjärven kunta 28 päivän pakollista odotusaikaa EU-kynnysarvon ylittävissä ja myös kaikissa yli kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa.

Lisäksi suorahankinnoissa, joista on tehty suorahankintailmoitus ja jotka ylittävät EU-kynnysarvon noudatetaan 14 päivän odotusaikaa (odotusaika lasketaan alkaneeksi HILMA-ilmoituksesta). Jos kuitenkin suorahankinnasta on tehty vain jälki-ilmoitus, muutoksenhaku-aika on 30 päivää jälki-ilmoituksen julkaisemisesta taikka jos kumpaakaan ei ole tehty, muutoksentekohaku-aika suora-hankinnoissa on 6 kk sopimuksen solmimisesta. Odotusaika lasketaan alkaneeksi siitä päivästä, kun päätös on annettu postin toimitettavaksi tai annettu tiedoksi sähköisesti esim. sähköpostilla. Ainoastaan poikkeustapauksissa hankinnan voi laittaa täytäntöön heti.

Hankintasopimusten ollessa yksityisoikeudellisia sopimuksia, hankintojen kilpailuttamiseksi ja sopimusten laatimisen helpottamiseksi niiden yhteydessä voidaan käyttää alan yleisiä sopimusehtoja, kuten julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja JYSE 2009, rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998, konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja KSE 1995, valtion tietokonehankintojen yleisiä sopimusehtoja VYSE 1998 ja muita asianomaista hankintatehtävää koskevia sopimusehtoja.

3.5.2. Ennakot

Myyjälle voidaan poikkeuksellisesti myöntää ennakkoa suoritettavasta maksusta. Ennakko on sovittava hankinnan lopulliseksi osamaksuksi ja sille on tarvittaessa vaadittava riittävä vakuus.

3.5.3. Vakuudet

Hankinnan sopimuksen mukaisen täyttämisen varalta voidaan tarvittaessa vaatia vakuus. Toimittajalle luovutetuista raaka- ja tarveaineista on vaadittava vakuus, ellei niiden vähäinen arvo tai muut syyt tee vakuutta tarpeettomaksi.

Vakuudeksi voidaan hyväksyä raha- tai vakuutuslaitoksen antama omavelkainen takaus, pankin antama talletustodistus tai tilaajan hyväksymä muu luotettava vakuus. Käytettäessä vakuutena takuutodistusta tai muuta irtainta panttia, asiasta on syytä tehdä panttaussopimus, jolla mahdollistetaan vakuuden käyttäminen tilaajan hyväksi sopimusrikkomuksen tapahduttua.

3.5.4. Tavarantoimitus ja hyväksyminen

Tavaraa vastaanotettaessa on sen määrä ja kunto viipymättä tarkistettava. Laitteen saa hyväksyä vasta, kun sille on suoritettu käyttöönottotarkastus, jossa on todettu, että laite on toimintakunnossa ja täyttää sille asetetut suoritusarvot sekä muut hankintasopimuksen ehdot.

Toimituksen viivästyessä tai myyjän syyllistyessä virheelliseen tai sopimuksenvastaiseen toimitukseen taikka muulla tavoin rikkoessa sopimusta, on asiasta viipymättä tehtävä kirjallinen huomautus (reklamaatio).

3.6. Erinäiset määräykset

3.6.1. Esteellisyys ja kilpailuneutraalisuus

Tarjouksen, hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa ja hallintolaissa.

Asian käsittelyä koskevasta esteellisyydestä on erotettava ns. kilpailuneutraalisuus. Sen mukaan yritys, jolla on ennakolta erityistietoa kilpailun kohteena olevasta hankkeesta siten, että yritysten keskinäinen objektiivinen kilpailuasetelma vaarantuu, ei voi osallistua tarjouskilpailuun. Kilpailuneutraalisuuden varmistaminen on sekä hankintayksikön että hankintaan osallistuvien toimittajien velvollisuutena.

3.6.2. Asiakirjojen julkisuus ja salassapito

Hankintoja koskevien asiakirjojen julkisuus riippuu hankinta-asian käsittelyvaiheesta. Asiakirjojen julkisuudessa noudatetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksiä.

Tieto siitä, keneltä tarjouksia on pyydetty tai ketkä ovat jättäneet osallistumishakemuksen, on julkinen asia sen jälkeen, kun asia on päätetty tai kirjattu hankintayksikössä. Sen sijaan hankintayksikölle saapuneet tarjoukset eivät ole välittömästi avaamisen jälkeen julkisia. Eri asia on, jos asiassa järjestetään julkinen avaustilaisuus tai jos hankintayksikkö oman hankintansa perusteella muutoin antaa tietoja julkisuuteen esimerkiksi laajan esityslistoja koskevan jakelun kautta. Viimeksi mainittua menettelyä ei kuitenkaan hankinta-asioissa pidetä suositeltavana.

Avaustilaisuudesta laaditaan pöytäkirja (avauspöytäkirja), joka tulee osaksi kilpailuttamisasiakirjoja. Tarjouksia ei tällöin julkisteta ennen päätöksentekoa, jotta tarjousten vertailu ja mahdollinen lisätietojen hankkiminen voitaisiin suorittaa asianmukaisella tavalla.

Hankintayksiköllä on poikkeuksellisesti mahdollisuus pitää julkinen avaustilaisuus, johon saavat osallistua tarjouksen tehneet yritykset. Tätä menettelyä käytetään yleensä vain hankkeelle rahoitusta myöntävien viranomaisten sitä edellyttäessä.

Sen jälkeen, kun hankintaviranomainen on tehnyt hankintapäätöksen ja kun asiaa koskeva pöytäkirja on allekirjoitettu ja tarkistettu, hankintapäätöksestä voidaan antaa tietoja. Lopullisesti hankinta-asiakirjat tulevat julkisuuslain nojalla julkisiksi, kun hankintasopimus on tehty.

Hankintalaissa edellytetään hankintasopimus tehtäväksi kirjallisesti. Kysymys on hankintatapahtuman dokumentoinnista, mutta ei ehdottomasti sopimuksen syntymisajankohdasta, joka määräytyy oikeustoimilain mukaisesti.

Tarjouskilpailuun osallistuneen yrityksen antama tarjoushinta on julkinen. Hankintakilpailuun osallistuneilla tarjoajilla on oikeus saada tieto myös muista tarjousten vertailuun ja päätöksen tekemiseen vaikuttaneista keskeisistä seikoista, jotta heillä olisi mahdollisuus tarvittaessa hakea muutosta päätökseen.

Hankintayksikkö ei saa ilman asianosaisen suostumusta käyttää oikeudettomasti tietoja, jotka liittyvät tarjouksen tehneen liike- tai ammattisalaisuuteen. Vastaava kielto koskee muita näihin verrattavia tietoja, jos tällaisen tiedon ilmaiseminen saattaisi aiheuttaa tarjouksen tekijälle taloudellista vahinkoa.

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintasopimusta koskeva jälki-ilmoitus ei saa sisältää tietoja, joiden julkaiseminen olisi yleisen edun vastaista tai saattaisi vaarantaa luotamuksellisten liiketietojen säilyttämistä, perusteltuja kaupallisia etuja tai tervettä kilpailua.

3.6.3 Oikeusturvakeinot

Meneteltäessä kansallisen kynnyksarvon ylittävässä hankinnoissa hankintalain vastaisesti, kilpailuun osallistuneella ehdokkaalla tai tarjoajalla on mahdollisuus saattaa asia markkinaoikeuden tutkittavaksi. Mikäli hankintakilpailua ei ole lainkaan toteutettu, asian voi saattaa markkinaoikeuden tutkittavaksi myös kyseisellä toimialalla toimiva ja kilpailun ulkopuolelle jäänyt yritys samoin kuin julkisia hankintoja hankintalain mukaan valvovat ministeriöt. Markkinaoikeuden käytettävänä on hankinta-laista ilmenevin perustein muun muassa päätöksen kumoaminen tai hyvitysmaksun määrääminen hankintayksikön maksettavaksi.

Hankintapäätökseen tyytymättömällä yrityksellä on mahdollisuus saattaa asia markkinaoikeuden ohella kunnallisen viranomaisen käsiteltäväksi hankintaoikaisulla kansallisen kynnyksarvon ja EU-kynnyksarvon ylittävässä hankinnoissa. Hankintaoikaisun käyttäminen korostuu vastaisuudessa kansallisen kynnyksarvon alittavissa hankinnoissa, joita koskevia päätöksiä ei voi saattaa markkinaoikeuden tutkittavaksi. On myös huomattava, että hallinto-oikeuteen ei voi valittaa sillä perusteella, että hankintapäätös on hankintalain vastainen.

Hallintotoiminnassa kuntalain ja hallintolain perusteella noudatettavat avoimuuden, objektiivisuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteet vastaavat tavoitteeltaan hankintalain edellyttämää lähtökohtaa tasapuolisesta ja syrjimättömästä menettelystä hankintoja toteutettaessa. Vaikka hankintalakia ei sovelleta kansallisen kynnyksarvon alittaviin hankintoihin, nämä pienetkin hankinnat on toteutettava käyttäen hyväksi kilpailutuksella saatavaa etua ja ottaen huomioon hallinnon yleiset periaatteet tasapuolisuudesta ja syrjimättömyydestä asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Sama periaate tulee välillisesti myös EY:n perustamissopimuksen velvoitteista markkinoiden hyödyntämiseksi ja kilpailun toteuttamiseksi julkisissa hankinnoissa. Käytännössä hyvän hankinnan periaatteet eivät tunne olennaisia menettelytapaaeroja eri kokoisissa hankinnoissa. Hankintayksiköllä on kuitenkin oikeus ja velvollisuus suhteuttaa toimintansa eri kokoisten hankintojen asettamiin vaatimuksiin.

Hankinnan väliaikainen järjestäminen:

Hankintayksikkö voisi järjestää hankinnan väliaikaisesti tilaamalla sen menettelyyn osallistuneelta tai aiemmalta toimittajalta.

Hankinnan väliaikainen järjestäminen ei saa estää MAO:n mahdollisuutta

- 1) Päätöksen kumoamiseen
- 2) Kieltää noudattamasta virheellistä kohtaa asiakirjassa tai muussa menettelyssä
- 3) Velvoittaa HY korjaamaan virheellinen menettely

4. HANKINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä ohje tulee voimaan 16.6.2010 alkaen.